

דבר העורך

פורים שחל בערב שבת

ענינא דיומא: בגיליון שלפנינו נלמד בע"ה, האם ואיך ראוי לפרוס מפה ולקדש בסעודת פורים שחל בערב שבת?

השנה שנת תשפ"א, חל י"ד אדר-פורים דפרזים ביום שישי (לבני כרכים ביום זה מחתיל 'פורים המשולש') המציאות של פורים בערב שבת אינו מצוי כל כך בפרזים, הפעמים הבאות שפורים דפרזים יחול ביום שישי - תשפ"ה, תת"ח, תת"ח. לבני המוקפים יותר שכית שיחול פורים בערב שבת - בשנה הבאה תשפ"ב, והפעמים הבאות - תשפ"ט, תשצ"ב, תשצ"ו, תשצ"ט, תת"ב, תת"ג, תת"ו, תת"ט.

והשאלה, מתי ראוי לאכול את סעודת פורים, לפני חצות, אחרי מנחה גדולה לפני תשע שעות, כל היום עד השקיעה, להתחיל לפני השקיעה ולפרוס מפה ולקדש?

מה צריך לדעת כאשר באים לקיים 'פורס מפה ומקדש', כיצד יקיים סדרו כהלכה, (הדלקת נרות, קידוש, לחם משנה, קבלת שבת, מעריב, ברכת המזון, ועוד), פורס מפה האם רק על הלחם משנה או על כל השולחן, צריך לחזור ולברך הגפן והמוציא או לא, האם חייב לאכול פת אחר הקידוש, בברכת המזון האם אומרים על הניסים וגם רצה, או רק רצה, או רק על הניסים?

בדף היומי עומדים להתחיל פרק ערבי פסחים, שם מבואר כל הסוגיא של פורס מפה ומקדש, ביום ראשון ט"ז אדר (יום משתה ושמהלך של פורים המשולש דמוקפים), ואם כן הוא ענינא דיומא, גם מצד הדף היומי.

טעימה מיערת הדבש: אינספור מאמרים ספרים וקונטרסים, ביארו בטוב טעם ודעת הלכות 'פורס מפה ומקדש', ואי אפשר להקיף את הכל, ומכל מקום נציין חלק ממראי המקומות שנעזרנו בהם ורבות וישר כח לכל העוזרים: **מנחת שלמה** (תנינא סימן ד' אות ב), **הג"ר שריה דבליצקי זצ"ל** (פורים משולש מהדורה ה' עמוד יז), **הג"ר שמחה ריבנוביץ שליט"א** (פסקי תשובות סימן רעא אות יד).

קונטרסים; מאת **הג"ר נחום אייזנשטיין שליט"א** (קונטרס סעודת פורים בערב שבת קודש 11 עמודים) **הג"ר שלמה לאבל שליט"א** (קונטרס פריסת שלומים 60 עמודים), **הג"ר יצחק רייטפארט שליט"א** (קונטרס בדין פורים המשולש).

מאמרים; מאת **הג"ר חיים יצחק פרוש שליט"א** (חקר ועיין עניני פורים עמוד 41 - פורים תשע"ח) **הג"ר אברהם חיים אייזנשטיין שליט"א** (קונטרס בירורי הלכה הלכות שבת סימנים ג' ו' ד'), **הג"ר חיים שולביץ שליט"א** (וייעודם קובץ יב עמוד 50), **שולחן המערכת** (מוריה שבת תשע"ח), **הג"ר מאיר כהן שליט"א** (לוח מתמידים תרומה תשפ"א עמוד 15), **הג"ר יצחק מאיר רושקבי שליט"א** (אור הגנוז - גור, אדר תשפ"א עמוד 16), **הג"ר מרתיהו דיטש שליט"א** (קובץ מה טובו אהליך יעקב גליון יג) **והג"ר יום טוב ונגר שליט"א** (שיעור ליל שבת פרשת תרומה תשפ"א), **הג"ר בן ציון הכהן קוק שליט"א** (מכתב מאדר תשפ"א).

יהי רצון שנוזה לקבל את סגולת הפורים והשבת כהלכתו ככל משפטו וחוקתו, וכפי סדר השפעת העולמות.

בברכת התורה
עקיבא יוסף לוי

נושא הגיליון

'פורס מפה ומקדש בפורים'

1. זמן הסעודה

קודם חצות: לדעת הרמ"א (תרצה סעיף ב), כאשר חל פורים ביום שישי, יאכל הסעודה בשחרית קודם חצות (בשבת תשפ"א 11:53) מפני כבוד השבת. **ובמשנ"ב** (ס"ב ?) היינו קודם חצות היום לכתחילה. והיעידו הגרש"א **אורבאך זצ"ל** (נטעי גבריאל פורים המשולש כה ערה ה), **והגר"ש אלישיב זצ"ל** (יבקשו מפיהו פורים פרק יא), **והג"ר יוסף ליברמן שליט"א** (שו"ת משנת יוסף חלק ז סימן ס), שמהגה ירושלים מקדמת דגא בפורים שחל בערב שבת, לערוך את הסעודה קודם חצות, ואם התחיל קודם חצות רשאי לסיים אחר חצות.

קודם שעה עשירית: **המשנ"ב** ציין למה שכתב **ביד אפרים** (בהגהות על הרמ"א), בשם **תשובות מהרי"ל** (סימן נו אות ח), שאפשר לכתחילה עד תחילת שעה עשירית (בשבת תשפ"א - 2:44).

בדיעבד - אחר שעה עשירית: משמעות הרמ"א (סימן רמט סעיף ב), **והמשנ"ב** (סימן רמט ס"ק יג), וכן מפורש **בערוך השולחן** (סימן רמט סעיף ז), שבדיעבד אם לא התחיל קודם שעה עשירית, יכול לאכול את סעודת פורים גם מן המנחה ולמעלה, כיון שהוא סעודת מצוה בשעתה, ואין לדחותה מפני סעודת שבת. ויתפלל מנחה אחר הסעודה.

2. פורס מפה ומקדש

עריכת השולחן: מבואר **בגמ'** (פסחים דף ק), **וברשב"ם** (שם) אמר **רב יהודה אמר שמואל** האוכל סעודה בערב שבת והחשיך היום, פורס מפה ומקדש. ולאפוקי מרבי יהודה שצריך להפסיק ולסלק את השולחן, ונוקט מעיקר הדיון כרבי יוסי שלא צריך להפסיק כלל, ומחמיר שלא יאכל עד שיקדש.

לכבוד שבת או לסימן: לדעת **הרשב"ם** (שם בפירוש הראשון) הטעם לפרוס מפה ב'פורס מפה ומקדש', כמו בכל שבת, שצריך לכסות את הפת שעל השולחן בשעת קידוש, כדי שתבוא הסעודה לכבוד השבת. וטעם נוסף (שם בפירוש השני) כי פריסת המפה על הלחם נחשבת כאילו משלק את השולחן, כעין כבדת רבי יהודה שצריך לסלק את כל השולחן קודם קידוש. לדעת **פסקי הרי"ד** (פסחים דף ק), פורסים מפה לסימן שאסור לאכול עד שיעשו קידוש, כי כבר קדש היום.

3. ברכת היין והפת

דעות הראשונים: **הבית יוסף** (סימן רעא ד"ה ויש אומרים) מביא מחלוקת הראשונים האם בפורס מפה ומקדש צריך לברך

המשנב"ב שלא לחזור מדין 'ספק ברכות להקל', ולכן כדי שיוכל לומר על הניסים בברכת המזון, עדיף שלא 'ימשיך סעודתו אחרי כניסת שבת.

[יש לציין שלפי מסקנת המשנב"ב, אם כבר אכל סעודה אחרת ביום, כלומר עין חזר בינו בשביל הזכרת, על הניסים, ואם כן אדם שכבר אכל סעודה ביום הפורים בבוקר, יכול לפרוס מפה ולקדש ובברכת המזון לא יזכיר על הניסים]. עוד הוסיף הג"ר אביגדור נבנצל, שאם אכלם ביחד או עיני מצוות ביחולת חבילות, שמקיים בסעודה זו וגם סעודת שבת וגם סעודת פורים.

לדעת הג"ר דוד יוסף שליט"א (הלכה ברורה סימן רעא אות לב, תורת המועדים הלכות פורים סימן יא אות ו), וענין זה כתב הג"ר יצחק יוסף שליט"א (ללקוט יוסף סימן רמט אות ג), כל השנה אסור לקבוע סעודה סמוך לשקיעה, אך פורים שחל ביום שישי, מותר רק אם עדיין לא אכל סעודת פורים, אין לכתחילה צריך להקדים את הסעודה כמה שפוסק, ומאידך מביא שם (בהקרות) את דברי המאירי ועוד הרבה פוסקים וגדולי ישראל שנהגו לכתחילה לקבוע סעודה סמוך לשקיעה ופורס מפה ומקדש, ואדרבה יש בה מעלה שיהיה סעודת שבת לתיאבון.

5. הנוהגים לפרוס

פורס מפה ומקדש: כתב המאירי (כתובות דף ז:), ואף אנו ובאותו נוהגים כפורים שחל להיות ערב שבת, שמתחילין בסעודה מבעוד יום עד שיקדש היום, ופורסין מפה ומקדשין וגומרין את הסעודה ומזכירין בה של פורים. וכן הובא מנהג רבינו פרץ (מוריה קובץ רב עמוד יג) שראוי לפרוס מפה ולקדש ויאמר על הניסים. וכן נוקט בספר נהר מצרים (הלכות פורים אות ג), שהמנהג היפה והנעים לאכול הסעודה אחר תפילת מנחה סמוך לשקיעה ולפרוס מפה ולקדש ולומר על הניסים, וכפי שכתב המהריק"ש (הגהות מהריק"ש סימן תרצה), וזו היא הדרך היותר ישרה, וכן נוהגים בעיה"ק ירושלים ת"ו, וכן אהנונו נוהגים, וכן נוהגים רבים מיראי ד' וחושבי שמו. [יתכן שהמאירי והנהר מצרים היה ברור להם על הפסקות ההלכתיים, ולכן נהגו כן, אבל לדין שכתרו בכמה ספקות אין לנו מכאן ראייה]. ובבית יוסף (סימן תרצה) הביא את המנהג לפרוס מפה ולקדש, ואת המנהג לאכול בבוקר, וסיים "והכל לפי המנהג". ועל זה כתב ברדכי משה (אור ד) שבמנהגים שלנו (ר"א טירנא פורים עמוד קס) דינש לעשותה בבוקר.

הרב קדושים זצוקים נהגו לערוך פורים טיש' לילדים בו את דין 'אורים מפה ומקדש', כגון האדמו"ר האמרי אמת מגור זיע"א (והיו אומרים בקבלת שבת באמצע הטיש, ומעריב היו שנים שהתפללו באמצע הסעודה והיו שנים שהתפללו אחרי הסעודה, ואך היה נוהג שאחד מהסעודה היה מוציא את הציבור בקידוש וברכת הגפן והמוציא, אור הגנון אדר תשפ"א עמוד 14), וכן ערך הג"ר אליעזר מנחם מן שך זצ"ל (קונטרס משנתם תשע"ב) שכן היו נוהגים בסלוצק אצל הג"ר איסר זלמן מלצר זצ"ל והוסיף הגרא"מ שך שבארץ ישראל אי אפשר להנהיג כן, האדמו"ר מקאפיטניש זיע"א (אביר הלכות עמוד רלא), הרה"ק בעל השבט מיהודה זיע"א (זכרונם לברכה חלק א עמוד תשסו), הרה"ק רבי שמעון שלום מאמשינוב זיע"א (שם), האדמו"ר מקילין זיע"א (מנחת אהרן עמוד תג), אדמו"ר בית רוזין זיע"א (קריית מלך עמוד קיח, והיו מתפללים בקבלת שבת ומעריב באמצע הסעודה, ובברכת המזון היו אומרים רק רצה). ויזהר שלא יפסיד 72 דקות מהפסקת האכילה עד המשך הסעודה.

וביאר בספר משאת בנימין (עמוד רצג), שיש ביזה ענין לפרוס מפה ולקדש, ולקבל השבת בתוך הסעודה, כדי להמשיך את האורות בתוך עולם הזה, וכתב בפסקי תשובות (סימן רעא אות יד), שאין לפרוס מפה ולקדש, אבל אם התאחד עד סמוך לשקיעה, ראוי לפרוס מפה ולקדש, כדי שיאכל סעודת שבת לתיאבון, שכל זמן שלא הפסיק סעודתו האיציטומכא פתוהו לאכול.

ולענין על הניסים, העיד הג"ר בערל שיינבורג זצ"ל (אור הגנון עמוד 14), והג"ר מתתיהו דייטש שליט"א (קובץ מהלך סטובו אליהן יעקב גליון יג) שנהגו החסידים לומר על הניסים ורצה, ולא חששו לתרתי דסתרי בצירוף שיטת הרדב"ז, שמתור לבני הפורים לומר

ברכת 'הגפן' בקידוש וברכת 'המוציא' בלחם משנה. לדעת הרי"ף (פסחים יט: מדפי הרי"ף) והרא"ש (פסחים פ"ק סוף סימן ב), רבינו יונה והרי"ף גיאת ובה"ג (הל' קידוש והבדלה יג:), והר"ן, אין מברך ברכת 'הגפן' על יין קידוש, אך מברך 'המוציא' בלחם משנה. ולדעת הר"ד"ה (פסחים דף יט: מדפי הרי"ף) אין מברך 'המוציא' ולדעת הרמב"ם ורבינו ירוחם (בח"א נ"ב סה ריש ע"ד) והמהר"י קולון (שורש צ אות ב) מברך 'הגפן' ולא 'המוציא'.

הלכה נפסק בשו"ע (סימן רעא סעיף ד), ובמשנב"ב (ס"ק טז-יח), אסור לטעום כלום קודם קידוש, ואפילו המחיל לאכול מבעוד יום, צריך להפסיק מאכילתו ופורס מפה ומקדש. ואם כבר שתה לפני כן יין, מברך כן 'ויכולו' וברכת קידוש' ואינו מברך 'הגפן' על יין הקידוש והיין שבתוך הסעודה, כיוון שכבר בירך בתחלת השתיה בסעודה זו. ומברך 'המוציא' על הפת, כי נאסר באכילה בשעת הקידוש על היין והוי הפסק, ויש אומרים שאין מברך 'המוציא' על הפת. וקידוש אינו הפסק, והסיק המשנב"ב כיון שספק ברכות להקל, נוקטים שלא יברך 'המוציא'.

הב לן ונקדש: מבואר בשו"ע (סימן רעא סעיף ה), שאם אמרו 'הב לן ונקדש', אסור דעתייהו מלרעות, וכיון שנאסרו בשתיה עד שיקדשו, אם רוצים לחזור ולשתות יין חייבים לברך 'הגפן'. ולדעת המגן אברהם (ס"ק י') והשו"ע הרב (סעיף יד) והחיי אדם (כלל ו סעיף כה), על כוס קידוש עצמו אין צריך לברך. ולדעת העולת שבת (סעיף ה) והט"ז (ס"ק ה) גם על כוס קידוש עצמו צריך לברך. וכתב המשנב"ב (ס"ק כב) בשם הט"ז, שאם לא אמרו בואו ונקדש, אין צריכין לחזור ולברך, ואם שאלו לאכול אחר השקיעה קודם קידוש, האיסור לבד אין עושה היסח הדעת ולכן אינו מברך. והסיק המשנב"ב (ס"ק כא, שעה"צ ס"ק כה), מכיון שיש דעות הרבה בדינים אלו, ראוי לכל בעל נפש לזיזה שלא ביזא לידיו כן. שמשמעות המשנב"ב; שבעל נפש לא יאמר 'הב לן ונקדש', אלא יקדש מיד.

אכן בשו"ע הרב (סימן רעא סעיף א), מפורש, ומכל מקום כל בעל נפש יש לו לזיזה לכתחילה שלא לבזא לידיו כן ויפסק סעודתו ויברך ברכת המזון, קודם שייגיע זמן קידוש היום. והיינו שבעל נפש לא ימשיך סעודתו ויפרוס מפה ולקדש. והוסיף אחד מגדולי הוראה שישנם א"ש שגם מצד הרב המוציא עדיף לא לפרוס מפה ולקדש, שם המשנב"ב פסק שספק ברכות להקל ולא יברך, אבל ללא צורך אין לאדם להכניס עצמו למצב של 'ספק ברכות'.

4. הנוהגים שלא לפרוס

כתב המהרי"ל (סימן נו אות ח), שלכתחילה לא יתחיל הסעודה אחר שעה עשרית ופרוס מפה ומקדש, כתב בלקט יוסף (הלכות פורים אות יב), שאין ממשיכים את הסעודה לבילל שבת. וכן היה מנהג הרבה גדולים לגמור את הסעודה מפה גזול, ולא הסכימו לעשות פורס מפה ומקדש, הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זצוק"ל (ביתו נאהו קודש עמוד רג) שבעלזא לא נהגו כן, הרה"ק הדברי חיים מצאנז זצוק"ל והיה עורך את הטיש ביום א' שלאחריו, הנה"ק האדמו"ר מקלויזנבורג זצ"ל (שיעור חומש רש"י פרשת תרומה שנת תשל"ז), הגרי"ש אלישיב זצ"ל (מכתב הגרב"צ קוק).

על פי קבלה, ומבואר בכך החיים (סימן רעא סוף כב), שעל פי הארז"ל (שער המנוחות) לא נכון לפרוס מפה ולקדש, כי סדר עליית העולמות והמשכת המוחין מתחיל מקבלת שבת, ואח"כ ברבח, קריאת שמעי, שמונה עשרה, ויכולו, ברכת מעין שבע, והתשלום בקידוש על הכוס. ואם מקדש ואוכל קודם שבע, ערבית, הרי הוא מהפך הסדר הנעשה לבילל שבת. עכ"ד. עוד ענין יש על פי קבלה, לאכול את הסעודה בפורים תכף בשחרית, כמו שכתב הרש"ש (סידור כוונות זמניות שר שלום מ:), הובא בספר מישרים אהבון (עמוד לז).

וכתב הג"ר אביגדור נבנצל שליט"א (ירושלים במועדיה פורים תשובה קפג), והג"ר אפרים לונצר שליט"א (מעדני אשר שבת סימן נו), שלא לעשות כן בסעודה שחל ביום שישי, שהרי לדעת המשנב"ב (סימן תרצה סוף טו) בברכת המזון יזכיר רק רצה, ולא יאמר 'תתי הניסים' כי אין הזכרתו מותרת, ואם יאמר שניהם הרי זה 'תתי' דסתרי, ולגבי שכת על הניסים בברכת המזון בתקלה האם מחזירים אותו, יש אומרים שאמירת על הנסים היא לעכובא, והכרעת

השולחן 'לחם משנה' ולפרוס עליו מפה בקידוש. מאידך לדעת שו"ת האלקי לך שלמה (סימן קיג) תלה את חיוב לחם משנה במחלוקת האם צריך לברך שוב המוציא על הלחם או לא, אם צריך לברך שוב המוציא - צריך להביא לחם משנה, ואם אין צריך לברך שוב המוציא - אין צריך להביא לחם משנה. וכיון שאנחנו נוקטים שאינו מברך המוציא, גם אין צריך להביא לחם משנה. (אמנם אפשר, שרק לגבי ברכה אי אפשר לברך מספק, ודספק ברכות להקל, אבל מחיוב לחם משנה אין סיבה לפטור).

האם פוטר את כולם: לדעת הגר"ז **אויערבאך זצ"ל** (שו"ת מנחת שלמה תניינא סימן טו אות ב) ראש הבית בוצע על לחם משנה, הובוצע פוטר את כל הסועדים בלחם משנה אפילו שאינו מוציאם מברכת המוציא. מאידך לדעת הגר"י **ישראל יעקב פישר זצ"ל** (הליכות אבן ישראל מועדים חלק ב סימן נט אות ו) אין הסועדים יוצאים בלחם משנה מהבוצע, כיון שאינו מוציאם מברכת המוציא, ויש שהמליצו מחמתו כן שכל אחד מהסועדים יבצע לחם משנה לעצמו.

אכילת פת לאחר הקידוש: מבואר ברמ"א (סימן רעא סעיף ו), ובמשנ"א (לב), לגבי האוכל סעודתו מבעוד יום, ובירך ברכת המזון וקידש, שנחלקו הפוסקים האם אינו צריך לאכול כיון שאכל שם סעודה נחשב קידוש במקום סעודה, או דלמא צריך לאכול מעט אחר קידוש כדי שיהיה קידוש במקום סעודה, כיון שתחילת האכילה היתה של חול. ומוסיף המשנ"ב (שם ס"ק לה, ושער הציון ס"ק מג) שמצד קידוש במקום סעודה מספיק שיעור כזית, ומצד שיעור 'סעודת שבת', צריך לאכול כביצה (ולא חייב לאכול את הכביצה סמוך לקידוש).

לגבי המקבל שבת מוקדם, כתב המשנ"ב (סימן רסז ס"ק ה) יש סוברים שזיהר למשכן סעודתו עד הלילה ויאלץ כזית בלילה, כיון שלומדים את חיוב שלש סעודות בשבת מהפסוק (שמות פרק טז פסוק כה) אֶכְלֶהּ הַיּוֹם כִּי שֶׁבֶת הַיּוֹם ה' וגו', ולכן צריך לקיים את הסעודות בשבת עצמה, ומסיים המשנ"ב ולכתחילה נכון לחוש לדבריהם.

תפילת ערבית: אחרי הסעודה צריך להתפלל מעריב בניין, ואם רוצה לצאת באמצע הסעודה להתפלל, כתב הגר"י **אביגדור נבנצל פשיטא** (ירושלים במועדיה פורים תש"ו קפב) שאם דעתו לחזור לסעודה אין זה הפסק בסעודה, כמבואר בסימן קנע סעיף ו ומשנ"ב ס"ק מז. אלא שמבואר במ"ב שאם יצא לבית הכנסת כשחוזר צריך ליטול ידיו בלא ברכה.

על הניסים בט"ו. והוסיפו שיש שנהגו לומר רק רצה, ומוסיפים על הניסים בהרחמ"ן כך שאין חשש הפסק.

6. פורטי דינים בפריסת מפה

מכסים את הפת: לדעת המגן אברהם (סימן רעא ס"ק ז) טעם פריסת המפה כדי שיהיה ניכר שהסעודה הוא לכבוד שבת, ומוכח מלשונו שיש לכסות רק את הפת. וכן מפורש במשנ"ב (ס"ק טו) שמכסים את הפת. וכן הוא לפי הטעם הראשון של הרשב"ם, ככל שבתות השנה, שפורסים מפה על הלחם בעת הקידוש.

אמנם לפי הטעם השני של הרשב"ם שהוא משום סילוק השולחן, לכאורה צריך לכסות את כל השולחן. וכך מבואר בפרי מגדים (אשל אברהם ס"ק ז) בשם הלבוש שפורס מפה על כל האוכל ועל השולחן ומקדש, והטעם כי מפה נחשבת כעקירת שולחן, ולכן פריסת המפה על כל השולחן נחשבת כאילו סילק את השולחן. ולפי שיטת הרי"ד שפריסת מפה בכדי שיהא להם סימן שאסורים לאכול עוד בלא קידוש, יתכן שצריך לכסות את כל השולחן, אך אולי מספיק לכסות רק בשביל היכר].

7. זמן הפסקת הסעודה

לדעת הגר"ש **דבילצקי זצ"ל** (פורים משולש פרק א ו הערה ג) צריך להפסיק לאכול בשקיעת החמה ולפרוס מפה, והנינים שהדליקו נרות יפסיקו משעה שהדליקו את הנרות, אלא אם התנו שיוכלו להמשיך לאכול עד השקיעה. ומוסיף שאפשר לקבל שבת מוקדם ולפרוס מפה בזמן קבלת שבת, כמבואר במשנ"ב (סימן רעא ס"ק יא), וישתדל לומר לכל הפחות את הקטעים העיקריים בקבלת שבת לפני השקיעה: מְזַמֵּר לְזֶדֶד הָבָה, בּוֹאֵי כֹלָה גַּעֲמִים, מְזַמֵּר שִׁיר, ד' מִלְךָ גְּאוֹת לְבָשׁ.

נטילת ידים: לדעת המהרש"ם (דעת תורה סימן רעא סעיף ד) כיון שנחלקו הפוסקים האם צריך לברך שוב המוציא מחמת שהקידוש היה פסוק, ומחמת ספק ברכות ההכרעה שלא יברך המוציא, לפי זה גם צריך ליטול ידים מספק לפני אכילת הלחם, ולא לברך על הנטילה משום ספק.

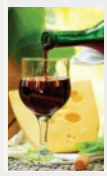
והעירו, שמסתמך על הפוסקים משמע שאין צריך ליטול ידים, והביאור שבאמת אין הוא היחס הדעת להצריך נטילת ידים, ורק כלפי המוציא נחלקו, וכיון שמתחמת ספק ברכות להקל, נקטו להלכה כשיטה הסוברים שאין צריך לברך המוציא, גם אין דין נטילת ידים שהרי לא העירח דעתו מאכילה.

לחם משנה: לדעת השולחן השולחן (סעיף ג) צריך להניח על

סיכום הגיליון:

דינים העולים

- פורים ביום שישי:** לדעת הרמ"א צריך להתחיל את סעודת פורים קודם חצות, ולדעת ה"ק אפרים יכול להתחיל עד שעה עשירית. ובדיעבד יכול לאכול עד השקיעה כדין סעודת מצוה בזמנה. ויתפלל מנחה קודם הסעודה.
- האם לפרוס ולקדש:** רבים מגדולי הפוסקים נהגו שלא לפרוס מפה ולקדש בפורים כלל מכמה סעודות בפורים, ויש שכתבו שעל פי הקבלה אינו ראוי, אך בכמה מגדולי הפוסקים מופיע שנהגו לפרוס מפה ולקדש בפורים.
- פורס מפה ומקדש:** זמן הפסקת הסעודה סמוך לשקיעה, או מזמן שקיבל שבת, ונשים מדליקות הנרות מבעוד יום אסורות באכילה לאחר מכן אם לא עשו תנאי, ואומרים קבלת שבת ולכל הפחות מזמור לדוד, ג' פעמים בואי כלה, מזמור שיר ליום השבת, ד' מלך. ולגבי תפילת ערבית מנהגים חלוקים האם להתפלל מיד, או אחרי הסעודה. ויזהר שלא יפסיק 72 קדוש מהפסקת האכילה עד המשך הסעודה.
- ברכת הגפן והמוציא:** נחלקו הפוסקים האם צריך לברך ברכת הגפן והמוציא אחר מוקדש בוצע, יש סוברים שצריך שיהיה, יש סוברים רק המוציא, יש סוברים רק הגפן, ולהלכה נוקטים שלא יברך כלל. ויש שנהגו שאחר שאינו מהסעודה מוציא את המסובים בקידוש וברכת הגפן והמוציא.
- הב לו ונקדש:** אם אמרו 'הב לו ונקדש' צריך לברך שוב הגפן, ונחלקו הפוסקים האם צריך לברך גם על כוס הקידוש ולכן עדיף לא לומר הב לו ונקדש כדי שלא להיכנס לספק, ובשו"ע הרב כתב שעדיף לא לפרוס מפה ולקדש מחמת הספקות בדיני הברכות.
- סדר הסעודה:** מכסים את הפת בשעת הקידוש, משום כבוד השבת, או שתיחשב כסילוק השולחן, או לסימן שאסור לאכול, ונקמ"מ האם צריך לכסות רק את הפת או את כל המאכלים. ודנו האם צריך ליטול ידים לאכילת הפת משום הפסק, או שלא נחשב היסח הדעת.
- נחלקו הפוסקים האם צריך לחם משנה** בבציעת הפת והאם המסובים יוצאים ידי חובה מהבוצע. לכתחילה יאכל מיד לאחר קידוש שיעור כזית מדין קידוש במקום סעודה, ושיעור כביצה מדין סעודת שבת.
- הזכרה:** לגבי הזכרת רצה ועל הנינים, נאמרו השיטות הבאות: רק רצה, שניהם, ויש אומרים על הנינים בהרחמ"ן.

משיב כהלכה

ההגרלה השבוע על 100 שקל במזומן

שאלה: מהו שיעור כזית לאכילת מצה בליל הסדר?

האם כזית הוא כחצי ביצה או כשלש ביצה? האם יש חילוק בין שיעור דאורייתא לשיעור דרבנן? מהו השיעור לבוצע ולמסובים לשני כזיתים הראשונים של אכילת מצה, ולכזית כורך, וכזית של אפיקומן?

מקורות: ש"ע ונוטאי כלים ומשנ"ב (סימן תפז), הג"ר יעקב ישראל קנייבסקי זצ"ל (שיעורין של תורה שיעורי המצוות עמוד 10), הג"ר חיים פנחס בניש שליט"א (מידות ושיעורי תורה עמוד ערה), הג"ר הדר מרגולין שליט"א (הידורי ימדות פרק ז), הג"ר יצחק דרזי שליט"א (שבות יצחק פסח סימן יב), הג"ר משה לייב לוי שליט"א (בית מלא חלק ב סימן פז).

במדור זה מופיעה שאלה שבועית בנושא הגיליון הבא, כל מי ששולח תשובה נכונה על השאלה נכנס להגרלה. ההגרלה על דעת רבני המפעל. התשובות המובחרות ישולבו במידת האפשר בגיליון הקרוב. נא להצביע את התשובה עד יום ראשון הקרוב בערב (תשובה שתגיע אחרי יום ראשון תכנס להגרלה הבאה), בצירוף פרטי המשיב (שם, טלפון, מקום לימוד). באחת מהאפשרויות הבאות:

1. בקו 'הילכתא' טלפון 02-5377085 שלוחה 4
2. בעמדות 'דרים פלוס' ו'קהילות', קופת 'הילכתא' גיליון 'עומק הפשט'
3. בחדר 'קול הלשון', ישיבת מיר ירושלים, תיבת 'הילכתא'
4. בפקס מספר 6507823-1532
5. במייל 5047867@gmail.com

הזוכה בהגרלת גיליון 300 בסך 100 שקל במזומן הרב רפאל אלחנן רבינוביץ שליט"א כולל 'זכור לשלמה' בני ברק

המדור הנוצח

לעילוי נשמת מרת לאה בת ר' אלימלך ע"ה נלב"ע כ"ז אב ת.ג.צ.ב.ה.

בית הוראה הילכתא

קריאת המגילה ביחיד

שאלה: פורים מושלש בעיירות מוקפות, שבשנה זו מקדימין לקרות את המגילה ביום שישי, מי שקוראה ביחיד (כגון נשים וכדומה) האם יברך על קריאתה כבכל שנה?

תשובה: בזמנו יכול לברך, שלא בזמנו אינו יכול לברך, וכעת השאלה האם נקרא בזמנו או לא, כתב המשנ"ב (סימן תרצ ט"ק סא, סו) אם מתרמי יום ט"ו בשבת דצריכין המוקפין להקדים ולקרותו בע"ש, אי ליכא עשרה לא יברכו המוקפין עליה. ובאר בשערי הציון (ט"ק נט) דזהו גם כן בכלל שלא בזמנה שאין קורין אלא בעשרה, אף דבזה הכל קורין בערב שבת, מכל מקום הואיל ודחוי הוא מזמנו המיוחד לו, לא הוציאוהו חכמים משאר שלא בזמנו.

מאידך בדיני פורים המושלש שכתב הגר"ח זוננפלד זצ"ל שקריאת המגילה בשנה זו י"א שצריך לזהר בה שנה' בעשרה יותר מבכל שנה כיון שאינה בזמנה, ומ"מ גם כשקורא ביחיד יברך. ובספר פורים מושלש להגר"ש דבליצקי (פרק ב הערה כח) האריך להוכיח שכך היה מנהג ירושלים, וסיים על כן במקום ששקשה לקרוא בעשרה, וכגון לחולה בבית החולים וכדומה, מותר לכתחילה לקרוא ולברך ביחידות, וכ"כ בשבט יצחק (פורים המושלש ג), בשם הגר"ש אלישיב זצ"ל דכיון שהורו חכמי ירושלים לברך ביחיד, כדעת הרמב"ם והראשונים שסבורים דבזמן שכל העולם קוראים אותה דינה כקריאה בזמנה, אם אין אפשרות לקרוא בצבור יברכו גם ביחיד, וכ"כ בהליכות שלמה (יא ד) שאם א"א לקרוא בצבור קוראה ביחיד בברכה.

ואם יש עשרה נשים מבואר בחזון איש (סימן קנד ט"ק ב) שנקרא ציבור לענין ברכה כי יש פרסומי ניסא.

עדכוני הלכה

לאמיר מאכן קידוש

כתב בגיליון חוקי חיים (מספר 80 פורים תשע"ח) לאחרונה יצא ניגון חדש, עם המילים "לאמיר מאכן קידוש אויף די נאצע וועלט" ואם שרים ניגון זה בסעודה זו כהכנה לקידוש של ליל שבת, דינו כאילו אמרו "בואו ונקדש" ואסורים לאכול עד שיקדשו, ועוד נפק"מ למשמעות המשנ"ב (סימן רעא ט"ק כא) שבעל פש לא יאמר 'הב לן ונקדש', אלא יקדש מיד. אכן יש שרים את הניגון בלי כוונה לקידוש כלל, אינו באמרו "בואו ונקדש".

נושא הגיליון הבא:

'שיעור כזית למצה'

טלו חלק בזיכוי הרבים העצום, והשתתפו בהוצאות הגיליון הבא

הגיליון נועד לעורר את לב הלומדים, נא לא לסמוך על הדברים הלכה למעשה בלי לעיין במקורות

אפשרות להנצחה לע"נ, לרפו"ש, וכדומה.

ניתן לשלוח רעיונות ותיקונים, הוספות והערות, להגדיל תורה ולהאדירה.

אפשר לתרום עבור הוצאת הגיליונות בעמדות הממוחשבות של 'דרים פלוס'

ו'קהילות' ברחבי הארץ, תחת המדור 'קופות נוספות' לפי החיפוש: 'עומק הפשט'.

הילכתא

לדעת לחיות מהלכה

- גיליון שבועי עומק הפשט
- שיעורים וימי עיון
- בית הוראה טלפוני
- בירורי הלכה אקטואליים
- קו מידע הלכתי
- חוברות הדרכה

מכון הילכתא 02-535-0-535

מענה אנושי בית הוראה מערכת הגיליון

קו מידע הלכתי

02-5377-085

5047867@gmail.com לקבלת הגיליון במייל:

פקס: 02-6507823

ניתן להאזין לשיעורים, הודעות, עדכונים, רישום להגרלות, ועוד...